

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва
Кафедра майстерності актора

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу

Харків, ХДАК, 2023

УДК 792.028

М 14

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 4 від 27.11.2023 р.)

Рецензенти:

Кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри майстерності актора
Харківської державної академії культури
Віталій МІЗЯК

Кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії української та
зарубіжної музики, ХНУМ імені І.П.Котляревського
Андрій ЖДАНЬКО

Укладачі:

Заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри майстерності актора ХДАК
Ігор БОРИС

Народний артист України, доцент кафедри майстерності актора ХДАК
Олександр МОГИЛА

Заслужена артистка України, старший викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Ольга ДВОЙЧЕНКОВА

Заслужена артистка України, старший викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Майя СТРУННІКОВА

М 14

Майстерність актора : прогр. та навч.-метод. матеріали для бакалаврів 2 курсу
спец. 026 «Сценічне мистецтво», освітня програма «Акторське мистецтво
драматичного театру і кіно» / М-во культури та інформ. політики України, Харків.
держ. академія культури, Ф-т сценічного мистецтва, Каф. майстерності актора ;
уклад.: І. О. Борис, О. П. Могила, О. Я. Двойченкова, М. В. Струннікова. Харків :
ХДАК, 2023. 22 с.

УДК 792.028(073)

Харківська державна академія культури, 2023 р.
Борис І. О., Могила О. П., Двойченкова О. Я.,
Струннікова М. В., 2023

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ.....	4
АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ.....	8
ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	13
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ.....	16
САМОСТІЙНА РОБОТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	16
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЯ СТУДЕНТІВ	18
ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	19
ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.....	20
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	20

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1	Назва дисципліни	Майстерність актора
2	Викладачі	Борис Ігор Олександрович Двойченкова Ольга Яківна Струннікова Майя Валеріївна Лебедь Андрій Сергійович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	ihor_borys@xdak.ukr.education oleksandr_mohyla@xdak.ukr.education olha_dvoichenkova@xdak.ukr.education maiia_strunnikova@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
5	Рік підготовки	2
6	Семестр	3, 4
7	Лекції (год.)	34
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	52
9	Самостійна робота (год.)	240
10	Індивідуальна робота (год.)	34
11	Кількість кредитів	12
12	Загальна кількість годин	360
13	Види поточного контролю	Перевірка теоретичних знань, перевірка практичних знань, перегляд практичних показів
14	Вид підсумкового контролю	іспит

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Майстерність актора» покликана допомогти студентам оволодіти основними елементами майстерності актора у створенні художнього образу, надати базові знання в роботі актора в українській та західній класичній драматургії.

2.2. Пререквізити та пост реквізити дисципліни

«Майстерність актора» – обов’язкова навчальна дисципліна, яка є головною частиною загальної системи викладання фахових дисциплін, для виховання та різнобічного гармонійного розвитку фахівців спеціалізації «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно».

Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Сценічна мова», «Робота актора в поетичному театрі та кіно», «Сучасні театральні школи», «Специфіка роботи актора в кіно», «Специфіка роботи актора в музично-драматичному театрі».

2.3. Мета вивчення дисципліни – ідейна і професійна підготовка майбутнього актора драматичного театру і кіно, озброєного знаннями та вміннями, які необхідні для вирішення широкого кола проблем з виховання професійних акторів для драматичних театрів, кіно і телебачення.

2.4. Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіти знаннями теорії акторського мистецтва;
- продовження роботи студентом над собою і перші спроби зрозуміти, осмислити і самому здійснити проникнення у внутрішній світ іншої людини;
- оволодіти навичками акторської техніки;
- сформувати досвід творчої діяльності в театрі та кіно.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

У студентів мають бути сформовані наступні загальні та фахові компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Здатність орієнтуватися у предметній області та розумітися на професійній діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність використовувати інформаційні й комунікативні технології.</p> <p>ЗК6. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети</p> <p>ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК13. Здатність визначати та реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.</p> <p>ЗК14. Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості.</p> <p>ЗК15. Здатність приймати нестандартні рішення, вирішувати проблемні ситуації.</p> <p>ЗК16. Здатність к адаптації до нових ситуацій, переоцінці накопиченого досвіду, аналізу своїх можливостей.</p> <p>ЗК17. Здатність працювати в театральному колективі.</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>ФК1. Здійснювати акторську діяльність у соціально значимих міжнародних, регіональних, обласних, муніципальних театральних установах, спрямованих на художньо-естетичний розвиток усіх категорій населення.</p> <p>ФК2. Генерувати ідеї та здійснювати інтерпретацію сценічного образу (дійової особи вистави).</p>

	<p>ФК3. Аналізувати (усно і письмово) сценічний твір.</p> <p>ФК4. Вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах, формах світового й українського сценічного мистецтва.</p> <p>ФК7. Оперувати специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, акторсько-виконавськими) при створенні та презентації сценічного образу.</p> <p>ФК8. Здійснювати вибір художнього твору (з подальшим його аналізом) для показу (демонстрації); визначати спосіб його інтерпретації.</p> <p>ФК9. Брати участь у громадських дискусіях стосовно питань з історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій розвитку.</p> <p>ФК10. Оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї сценічного образу.</p> <p>ФК11. Викладати дисципліни, що пов'язані з майстерністю актора у загальноосвітніх школах, організаціях професійної освіти та додаткової освіти для дітей і молоді.</p>
--	---

У результаті навчання студенти повинні:

<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>ПРН1. У процесі навчання та професійної діяльності набути концептуальні знання, включаючи певні знання сучасних досягнень в сценічному мистецтві та виробництві;</p> <p>ПРН2. Вміти критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;</p> <p>ПРН3. Бути здатним реалізовувати державний стандарт і навчальні програми;</p> <p>ПРН5. Вільно володіти основними положеннями теорії майстерності актора та професійною термінологією.</p> <p>ПРН6. Надавати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї та власний досвід в галузі професійної діяльності;</p> <p>ПРН7. Ефективно формувати комунікаційну стратегію;</p>
---	---

	<p>ПРН9. Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах розвитку театрального мистецтва;</p> <p>ПРН10. Вільно застосовувати основні принципи творчого розвитку сценічного мистецтва, намагаючись впливати на соціокультурні зміни;</p> <p>ПРН11. Креативно мислити відповідно до проблематики сценічного мистецтва, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій;</p> <p>ПРН12. Розробляти інноваційні технології в аспекті акторської діяльності, застосовувати їх на практиці, безперервно підвищуючи у цьому власну кваліфікацію;</p> <p>ПРН13. Відповідати за налагодження гармонійних відносин у колективі;</p> <p>ПРН14. Бути здатним вчитися упродовж життя, здатним до подальшого навчання з високим рівнем автономності;</p> <p>ПРН15. Бути відповідальним за професійний розвиток окремих осіб та/або театральних колективів;</p> <p>ПРН16. Бути здатним самостійно виконувати творчі завдання.</p>
--	---

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не виконання всіх зазначених завдань, до екзамену здобувач не допускається; пропущені заняття мають бути відпрацьовані (всі практичні завдання повинні бути виконані).

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки під час усного опитування та списування у ході контрольних робіт, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; використання гаджетів заохочується лише при дистанційній роботі.

3.3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	сем	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
III семестр						
Тема 1. Прості сюжетні імпровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі первісних громад.	46	4	8		4	30
Тема 2. Складні сюжетні імпровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад	51	4	8		4	35
Тема 3. Прості сюжетні імпровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування різних історичних епох	46	4	8		4	30
Тема 4. Складні сюжетні імпровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування історичної епохи	52	5	7		5	35
Разом	195	17	31		17	130
IV семестр						
Тема 5. Прості сюжетні імпровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела реального середовища існування сьогодення	56	5	7		4	40

Тема 6. Складні сюжетні імпрровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела реального середовища існування сьогодення	58	6	7		5	40
Тема 7. Створення повноцінного сценічного та кінообразу на основі сюжетів літературно-художніх джерел первісних громад, різних історичних епох та сьогодення	51	6	7		8	30
Разом	165	17	21		17	110
Усього за рік	360	34	52		34	240

РОБОТА АКТОРА З ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІМ ДЖЕРЕЛОМ

Тема 1. Прості сюжетні імпрровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад.

Поняття про літературно-художнє джерело. Поняття про прості сюжетні імпрровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад. Дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад. Створення простих сюжетних імпрровізацій на основі дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад. Опанування власним “Я” актора внутрішніми монологами особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад.

Тема 2. Складні сюжетні імпрровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад.

Поняття про складні сюжетні імпрровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел в реальному середовищі існування первісних громад. Створення складних сюжетних імпрровізацій на основі дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-

художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад. Опанування власним “Я” актора внутрішніми монологами особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад, під час роботи в складних сюжетних імпровізаціях.

Тема 3. Прості сюжетні імпровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування різних історичних епох.

Поняття про прості сюжетні імпровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах. Дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах. Створення простих сюжетних імпровізацій на основі дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах. Опанування власним “Я” актора внутрішніми монологами особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах.

Тема 4. Складні сюжетні імпровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування історичної епохи

Поняття про складні сюжетні імпровізації на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах. Створення складних сюжетних імпровізацій на основі дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах. Опанування власним “Я” актора внутрішніми монологами особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах.

Тема 5. Прості сюжетні імпровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела реального середовища існування сьогодення.

Поняття про прості сюжетні імпровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел реального середовища існування сьогодення. Дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел реального середовища існування сьогодення. Створення простих сюжетних імпровізацій на основі дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел реального середовища існування сьогодення. Опанування власним “Я” актора внутрішніми монологами особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел в реальному середовищі існування сьогодення.

Тема 6. Складні сюжетні імпровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела реального середовища існування сьогодення.

Поняття про складні сюжетні імпровізації на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел реального середовища існування сьогодення. Створення складних сюжетних імпровізацій на основі дослідження власним “Я” актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел реального середовища існування сьогодення. Опанування власним “Я” актора внутрішніми монологами особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел в реальному середовищі існування сьогодення під час роботи у складних імпровізаціях. Відбір та фіксація єдиного варіанту складних сюжетних імпровізацій на основі дослідження власним «Я» актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел в реальному середовищі існування сьогодення.

Тема 7. Створення повноцінного сценічного образу та кінообразу на основі сюжетів літературно-художніх джерел первісних громад, різних історичних епох та сьогодення.

Поняття про повноцінний сценічний та кінообраз. Створення власним “Я” актора повноцінного сценічного та кінообразу на основі сюжетів літературно-художніх джерел з первісних громад методом складних сюжетних імпровізацій та внутрішніх монологів в реальному середовищі існування

поліфонічної вистави. Створення власним “Я” актора повноцінного сценічного та кінообразу на основі сюжетів літературно-художніх джерел з різних історичних епох методом складних сюжетних імпровізацій та внутрішніх монологів в реальному середовищі існування поліфонічної вистави. Створення власним “Я” актора повноцінного сценічного та кінообразу на основі сюжетів літературно-художніх джерел сьогодення методом складних сюжетних імпровізацій та внутрішніх монологів в реальному середовищі існування поліфонічної вистави.

4. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема: Запропоновані обставини сюжету літературно-художнього джерела.

Мета: Ознайомлення із змістом та сюжетом літературно-художнього джерела.

Завдання:

1. Вибір літературно-художнього джерела (один із кращих зразків світової літератури). Дослідження та вивчення літературно-художнього джерела.
2. Автор. Біографія автора. Факти життя та творчості автора, що визначили певний напрям його творчості. Проблематика його творів.
3. Читка вибраного матеріалу. Ознайомлення з публікаціями рецензій на постановки даного автора і даного матеріалу в театрах України, закордонні постановки.
4. Обговорення.

Працюючи над літературно-художнім джерелом, студенти мають опанувати «я» іншої людини в запропонованих обставинах.

5. Складання біографії та характеристики персонажу з минулого життя. Студенти спочатку пишуть біографії з минулого життя, а потім створюють імпровізаційні сюжети.

Практичне заняття №2

Тема: Вправи на опанування різноманітними внутрішніми і зовнішніми ознаками характерів героїв літературно-художнього джерела.

Мета: Виявлення характерних рис поведінки, способу мислення, природи почуттів героїв літературно-художнього джерела.

Завдання:

1. Пластика тіла, індивідуальний спосіб мислення та неповторність почуттів героїв літературно-художнього джерела.

Виявлення характерних рис поведінки, способу мислення, природа почуттів героїв літературно-художнього джерела встановлюється через вивчення відомостей про дійову особу під час уважного вивчення літературно-художнього джерела.

2. Опанування особливими якостями дійової особи: вік, національні ознаки.
3. Коли студент зрозуміє, який характер буде створювати, потрібно порівняти його з самим собою. Зібрати і записати, яка різниця виявлена між собою і героєм в трьох областях: розум, почуття і воля.

Практичне заняття №3

Тема: Вправи на опанування індивідуальними ознаками мови літературно-художнього джерела.

Мета: Мовна характеристика героїв літературно-художнього джерела.

Завдання:

Сценічне слово повинно бути вольовим, діючим, як засіб боротьби за досягнення мети, яким живе персонаж. Одним з кращих засобів оживити мову і підняти її над повсякденною є уява. Слово, за яким стоїть образ, набуває силу, виразність.

Практичне заняття №4

Тема: Вправи на техніку та технологію пізнання через власне «я» героїв літературно-художнього джерела.

Мета: Поєднання всіх компонентів техніки та технології актора для пізнання героїв літературно-художнього джерела.

Завдання:

1. Пізнання героїв літературно-художнього джерела через особистий досвід та безпосередні життєві спостереження.
2. Якщо п'єса малює життя, віддалене від сьогодення часом і простором, необхідне користування додатковими джерелами, які описують життя даної епохи.
3. Імпровізаційні сюжети з «минулого». Треба фантазувати так, щоб з цих сюжетів з «минулого» само собою витікало «теперішнє».

Практичне заняття №5

Тема: «Я» персонажу.

Мета: Опанувати перехід від власного «я» до «я» персонажу.

Завдання:

1. Вивчення біографії героїв літературно-художнього джерела.
2. Створення сюжетних імпровізацій з біографій життя героїв минулого, сучасного та майбутнього.
3. Вправи на пізнання та втілення особливих рис внутрішньої та зовнішньої поведінки персонажу (фантазування про минуле образу, створення сьогоденних умов життя персонажу).
4. Вміння користуватись внутрішнім монологом в запропонованих обставинах біографії життя персонажу на основі імпровізаційних сюжетів.

Знайти в іншій людині внутрішній монолог, дослідити її спосіб мислення. На етапі опанування монологом входження в характер іншої людини, можна переходити до діалогу.

5. Вправа на поєднання внутрішнього монологу з текстом автора літературно-художнього джерела.

Опанування тексту літературно-художнього джерела – аналіз тексту та предмет його розкриття. Це зрозуміти, відчувати все, що ховається за словами, під словами, між словами. Це «підтекст». Створюючи «внутрішні монологи», актор може вгадати головне бажання героїв і оприділити дію, за допомогою якої він хоче досягнути поставленої мети.

6. Створення імпровізаційних сюжетів на конкретному драматургічному творі.
7. Вміння перебувати в житті персонажів різних за жанрами літературно-художнього джерела.

Практичне заняття №4

Тема: Створення на основі драматургічного твору закінченого практичного підсумкового показу.

Мета: Засвоєння техніки і технології акторав роботі над всіма елементами перетілення в повсякденному житті персонажу.

Завдання:

1. Перебування персонажу в конкретному просторі і часі запропонованих обставин літературно-художнього джерела.
2. Вміння актора користуватися додатковими засобами виразності (костюм, грим, реквізит тощо).

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ.

№	Назва теми
---	------------

з/п	
3 семестр	
1	Підбір драматургічного матеріалу
2	Читка та аналіз п'єси
3	Дієвий аналіз ролі
4	Сценографія драматургічного уривку
5	Мізансцена як рух тіла актора в просторі
4 семестр	
6	Перехід від особистого "Я" актора до "Я" іншої
7	Підбір драматургічного матеріалу
8	Читка та аналіз п'єси
9	Характер та характерність
10	Внутрішній монолог
11	Словесна дія ролі
12	Епоха, стиль, жанр в роботі над роллю

6.САМОСТІЙНА РОБОТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.

№ з/п	Назва теми	Години
3-й семестр		
1	Засвоєння елементів тренінгу техніки і технології роботи актора під час створення простих сюжетних імпрровізацій на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існування первісних громад.	30
2	Засвоєння елементів тренінгу техніки і технології роботи актора, під час створення складних сюжетних імпрровізацій, на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художнього джерела в реальному середовищі існуванн первісних громад.	35
3	Засвоєння елементів тренінгу техніки і технології роботи актора під час створення простих сюжетних імпрровізацій на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах.	30

4	Засвоєння елементів тренінгу техніки і технології роботи актора під час створення складних сюжетних імпрровізацій на основі особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел різних історичних епох в реальному середовищі існування, після періоду життя людей в первісних громадах.	35
4-й семестр		
5	Засвоєння елементів тренінгу техніки і технології роботи актора під час створення простих сюжетних імпрровізацій на основі способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел реального середовища існування сьогодення.	40
6	Засвоєння елементів тренінгу техніки і технології роботи актора під час створення складних імпрровізацій на основі дослідження власним «Я» актора особливостей способу мислення, поведінки, почуттів героїв літературно-художніх джерел реального середовища існування сьогодення.	40
7	Засвоєння елементів тренінгу техніки і технології роботи актора під час створення власним «Я» актора повноцінного сценічного та кінообразу на основі сюжетів літературно-художніх джерел з первісних громад, різних історичних та сьогодення .	30
	Усього за рік	240

Робота над сценічним образом дуже складна та кропітка. Вона потребує постійного тренування, здобутих навичок та умінь. Особливу увагу при самостійній роботі студенти повинні приділяти відпрацюванню рекомендацій, порад, виправлінню зауважень викладача, засвоєнню пройденого матеріалу на практичних індивідуальних заняттях, а також умінню користуватися списком рекомендованої літератури в навчальних програмах, а також рекомендаціями викладача, що дає можливість економити час.

Робота з Інтернетом, пошук та відбір матеріалу з використання ресурсів Інтернет прискорює та збільшує обсяг необхідного матеріалу, але разом з цим дає багато допоміжної інформації.

Робота з контрольними питаннями – самоперевірка та об'єктивна оцінка студентом своєї підготовки по минулої тематики та визначення готовності до вивчення майбутніх матеріалів.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Робота головного мозку та нервової системи.
2. Методика роботи актора в реалістично-психологічному театрі.
3. Сценічне мистецтво та сценічне ремесло.
4. Різниця в поняттях сюжет, зміст, фабула.
5. Поняття про гіпноз та його вплив на професію актора.
6. Внутрішній монолог та його використання професійним актором.
7. Дія. «Якби», «запропоновані обставини».
8. Поняття «Уява» в професії актора.
9. Поняття «сценічна увага» в професії актора.
10. Характер та характерність в роботі актора над майбутнім сценічним образом.
11. Поняття «почуття правди» та віра в професії актора
12. Спілкування. Поняття про сценічне спілкування в професії актора.
13. Складові частини етапу роботи актора над майбутнім сценічним образом.
14. Поняття «зверхзадача», «наскрізна дія» в професії актора.
15. Навики роботи актора в різних жанрах драматургії.
16. Поняття «емоційна пам'ять» в професії актора.
17. Внутрішнє сценічне самопочуття.
18. Поняття про «дилетантизм» в професії актора.
19. Поняття про сон та його вплив на професію актора.
20. Поняття «роль», «дійова особа», «герой», «героїня», «персонаж», «сценічний образ».
21. Темпоритм як основа зовнішнього і внутрішнього виявлення дійової лінії актора.
22. Внутрішні монологи та їх виявлення в різних жанрах драматургії
23. Особливості роботи актора в жанрі трагедії.
24. Трагедія «Гамлет» Вільяма Шекспіра та її виявлення в ній невидимого конфлікту сюжету.
25. Комедія «Тартюф» Мольєра, та виявлення в сюжеті всіх конфліктних перепитій.
26. Різниця у створенні акторами внутрішніх монологів, схованих думок персонажів в роботі над драматургічним жанром: комедія, трагедія, мелодрама.
27. Різниця специфіки роботи актора в жанрах комедії та трагедії.
28. Специфіка роботи акторів в експериментальному Молодому театрі під керівництвом Л.Курбаса.
29. Специфіка роботи актора в жанрі комедія.
30. Специфіка роботи актора в жанрі драма.
31. Специфіка роботи актора в жанрі трагедія.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою рубіжних етапів контролю у формі усного опитування та практичного виконання тем курсу. Оцінка залежить від якості виконання завдань самостійної роботи студентів.

Завданням оцінювання є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу.

Студент повинен вільно орієнтуватися в поняттях дисципліни, а також застосовувати їх практично; знати методіку роботи при створенні сценічного образу, в уривках сучасної та класичної драматургії, вміти професійно аналізувати літературно-художні джерела, визначати головну проблему персонажу, вибудовувати дієву лінію ролі, володіти внутрішнім монологом, мати здатність до імпровізації, створювати характер персонажу.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Шкала нарахувань балів за основні форми навчальної діяльності:

відвідування заняття (пара) — 1 бал

опитування – 5 балів

практичні завдання - 5 балів

контрольні заняття – 10 балів

підсумковий контроль (практичний показ, екзамен) – 40 балів

3 семестр

Поточна успішність				Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	40	100
15	15	15	15		

4 семестр

Поточна успішність			Екзамен	Сума
T5	T6	T7	40	100
20	20	20		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

навчальної діяльності			
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Робоча програма	1-7
2	Силабус	1-7
3	Конспект лекцій	1-7
4	Аудиторія (спеціальний зал для занять)	1-7
5	Вигородки, елементи костюмів, реквізит	1-7

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619-1919.- Львів, 2001
2. Барнич М. Майстерність актора: техніка "обману": навч. посіб. з майстерності актора (лекції та практ. заняття) – Київ: Ліра-К, 2016
3. Бобошко Ю. М. Режисер Лесь Курбас. Київ : Мистецтво, 1987. 187 с.
4. Бобошко Ю. М. Сьогодення українського театру / Ю. М. Бобошко – К.: Знання, 1971. – 45 с.
5. Борис, Ігор. Таїнство творіння актора та режисера [Текст] : науково-дослідницька монографія / Ігор Борис. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 224 с.

6. Борис І.О., Плохотнюк Г. М. Майстерність актора : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. спец. «Театр. мистец.» / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Каф. майстерності актора; [уклад. : І. О. Борис, Г. М. Плохотнюк]. — Х. : ХДАК, 2007. — 40 с.
7. Брехт Б. Про мистецтво театру : збірка. Київ : Мистецтво. 1977. 244 с.
8. Брокетт О. Г. Історія театру : [посібник]. – Львів : Літопис, 2014
9. Брук Пітер. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Перекл. з англ. Я. Винницької та О. Матвієнко, післямова Б. Козака. – Львів, 2005.
10. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посібник – К.: НАКККіМ, 2014
11. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перфомер. / Є. Гротовський. – Львів: Факел, 1999. – 185 с.
12. Історія українського театру. У 3 т. / Л. Барабан та ін. ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2009. 876 с.
13. Кисіль О.Г. Український театр: дослідження. – К.: Мистецтво, 1968
14. Клековкін О. Ю. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів : навч. посібник. – К. : КДІТМ ім. І.К. Карпенка-Карого, 2001
15. Коломієць Р. Театр Саксаганського і Карпенко-Карого. Київ : Мистецтво, 1984. 100 с.
16. Корифеї українського театру: Збірник / Упоряд., вступ., приміт. І. О. Волошина. – К.: Мистецтво, 1982. – 309 с.
17. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Факт, 1998. 469 с.
18. Красильникова О. В. Історія українського театру ХХ сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 1999. 208 с.
19. Крег Г. Про мистецтво театру. Київ : Мистецтво, 1974. 320 с.
20. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред. М. Москаленко]. Київ : Основи, 2001. 917 с.
21. Наконечна О. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві: монограф. / О. Наконечна. – Одеса: Астропринт, 2006. – 248 с.
22. Паві П. Словник театру. Львів, 2006. - 640 с.
23. Садовський І. К. Мої театральні згадки. – К., 1956
24. уклад. І. О. Борис. Шлях до професії актора театру та кіно (відповідно до вимог ECTS): навч.-метод. посіб. з навч. дисципліни "Майстерність актора" для студ. 1-4 курсів спец. "Актор драм. театру та кіно". Х. : ХДАК, 2012

Допоміжна література

1. Гринишина М. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть : Реалізм. Дискурс / Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2013. 344 с.
2. Єрмакова Н. Березільська культура : історія, досвід / Ін-т екран. мистецтва Нац. акад. мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
3. Коломієць Р. Г. Традиції, канони і новації українського театру. Початок ХІХ – початок ХХ ст. / Ростислав Григорович Коломієць; Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. – К.: Інтертехнологія, 2008 – 135 с.
4. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). – К. : Факт, 2000. 160 с.
5. Миленка Г. Д. Історія зарубіжного театру (від Античності до Просвітництва: [навч. посібник]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2007
6. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття : Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
7. Проскуряков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. – Львів : Вид-во нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2001
8. Український театр ХХ століття : антологія вистав / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва ; за заг. ред. М. Гринишиної. Київ : Фенікс, 2012. 963 с.
9. Черкашин Р. О., Фоміна Ю. Г. Ми – березільці: театральні спогади-роздуми / Роман Олексійович Черкашин, Юлія Гаврилівна Фоміна.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>

Майстерність актора

програма та навчально-методичні матеріали для бакалаврів 2 курсу спец. 026
«Сценічне мистецтво», освітня програма «Акторське мистецтво
драматичного театру і кіно» факультету сценічного мистецтва

Укладачі:

Заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри майстерності актора ХДАК
Ігор БОРИС

Заслужена артистка України, старший викладач кафедри майстерності актора
ХДАК

Ольга ДВОЙЧЕНКОВА

Заслужена артистка України, старший викладач кафедри майстерності актора
ХДАК

Майя СТРУННІКОВА

викладач кафедри майстерності актора ХДАК

Андрій ЛЕБЕДЬ

Видається в авторській редакції

План 2023

Підписано до друку 27.11.2023 р. Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. _____ Тираж 100. Зам № _____

ХДАК, 61057, Харків -57, Бурсацький узвіз, 4

ХДАК